Олег Проців

Облік дичини. Жити стає все краще …

Для ефективного ведення мисливського господарства органи державної влади повинні приймати адекватні рішення, які впливатимуть на користувачів мисливських угідь. Важливу роль у процесі управління галуззю мисливства відіграє об'єктивна інформація про її стан. Аналіз історичних джерел свідчить, що органи державної влади для прийняття управлінських рішень почали використовувати статистичні дані у галузі мисливства Галичини з 1874 року. Розпорядження про ведення статистичного обліку було прийнято Міністерством рільництва Австрії. До статистичних даних було включено таку інформацію: чисельність добутої дичини, штат мисливського персоналу, господарські показники, завдані сільськогосподарським угіддям дикими тваринами збитки.[1] Відповідальні за ведення «мисливської» статистики покладались на компетенцію повітів – аналогів теперішніх райдержадміністрацій. Лише з кінця 20-тих років XX століття за час правління Другої Речі Посполитої, до якої входила Галичина, проводили детальний облік наявної мисливської фауни. Слід відмітити, що у Галичині окрім офіційного джерела чисельності дичини існували й неофіційні (неформальні) показники, які побічно відображали чисельність популяції дичини. Наприкінці XIX – початку XX ст. у мисливській пресі публікували багато хронік про полювання у тих чи інших господарствах. Для прикладу відзначалось, що у господарстві «Х» на протязі світлового дня проводили колективне полювання, в якому брало участь 20 мисливців. Вони здійснили 300 пострілів, 50 промахів і добули 100 зайців та 10 кабанів. Тобто, на кожного мисливця припадало в середньому 5 зайців та по пів кабана. Називали також «короля полювання» – мисливця, який особисто добув найбільше дичини. А в іншому мисливському господарстві, до прикладу, на одного мисливця припадало лише 2 добуті зайці, але по одному добутому кабану. Цей факт вказував на те, що у першому господарстві водилось більше зайців, в другому – більше кабанів.

В умовах сучасної України відповідно до статті 30 ЗУ «Про мисливське господарство та полювання» функції проведення первинного обліку чисельності і

[1] Starkl J., Fiszer Z. Powszechna wystawa krajowa 1894 r. i siły produkcyjne kraju: Łowiectwo i rybactwo / Juliusz Starkl, Zygmunt Fiszer. – Lwów: Wydział krajowy, 1896. – S. 27-28.

добування мисливських тварин покладені на користувачів мисливських угідь. Узагальнювати інформацію щодо ведення державного кадастру на території області відповідно до п. 4.11. наказу Міністерства аграрної політики та продовольства України від 21.03.2012 № 134 «Про затвердження Положення про обласні управління лісового та мисливського господарства Державного агентства лісових ресурсів України» покладено на обласні управління лісового та мисливського господарства. Крім теоретичного значення обліку чисельності дичини цей показник має й практичне застосування при визначенні лімітів добування. Логіка проста: більше дичини в мисливських угіддях – більше її можна добути. Тож щорічно в Україні проводиться компанія з обліку дичини у мисливських угіддях та з розрахунків її добування. Звісно, у цю важливу справу з головою поринають різні спеціально уповноважені визначати та реалізовувати політику, контролювати реалізацію політики у галузі мисливського господарства органи. Територіальні органи Держліагентства України взяли процес обліку дичини у свої руки, видавши відповідні накази щодо графіків його подання та з обґрунтуванням участі власних працівників у процесі обліку відповідно до вимог Конституції, бо ж орган державної влади та державний службовець повинен діяти виключно у відповідності до законодавства.

Крім органів Держліагентства свою компетентність до процесу обліку дичини заявили й інші органи державної влади. На відміну від попереднього року, коли Кабінетом Міністрів України обґрунтовано було прийнято рішення щодо припинення екологічною інспекцією проведення перевірок суб’єктів господарської діяльності, цього року за дорученням Голови Держекоінспекції України територіальним підрозділам інспекції доручено провести контроль достовірності проведення обліків дичини. Для цього користувачі мисливських угідь «повинні залучати представників територіальних органів Держекоінспекції України до участі в проведенні обліків мисливських тварин. У разі сумніву у достовірності даних проведених обліків можуть проводитись вибіркові контрольні заходи щодо обліку мисливських тварин силами користувачів мисливських угідь. Рекомендується особливу увагу звернути на відповідність фактичної чисельності зайця-русака до первинних матеріалів обліків за минулий рік». Визначена й мета залучення

працівників екологічних інспекцій до обліків – «аналіз популяції при встановленні лімітів добування диких звірів».[2]

Я не заперечую їхній професіоналізм і вітаю їх намагання точно визначити поголів'я популяції мисливських видів тварин з метою встановлення лімітів добування, але, на мою думку, вже існують імперативні вимоги чинного законодавства: стаття 16 «Ліміти використання мисливських тварин, віднесених до державного мисливського фонду» чітко визначає алгоритм визначення лімітів добування, які «затверджуються на мисливський сезон центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної аграрної політики, за погодженням із центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони навколишнього природного середовища, за поданням центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері лісового та мисливського господарства, на підставі пропозицій користувачів мисливських угідь, погоджених з обласними, Київською, Севастопольською міськими державними адміністраціями». Хоча й сучасний алгоритм переобтяжений кількістю органів державної влади (їх – аж чотири), до компетенції яких входить визначення ліміту (Мінагропром, Держкомлісгосп, Мінекології, облдержадміністрації), все ж, як бачимо, такого поважного центрального органу виконавчої влади як Державна екологічна інспекція у процедурі визначення лімітів немає. Тож простежується чітка кореляція між забюрократизованою процедурою визначення лімітів добування та проведенням обліку дичини з найнижчим рівнем ефективності ведення мисливського господарства, яке в основному базується на чисельності популяції мисливських видів тварин та використанні лімітів добування.

Усвідомлення про недопустимість дубляжу компетенцій між різними відомствами виконавчої гілки влади знайшло своє відображення у проекті концепції реформування Державної екологічної інспекції України. Серед численних проблем, які потребують розв'язання, визначається й проблема дублювання контролюючих функцій між Державною екологічною інспекцією України та Державною інспекцією сільського господарства України, Держрибагентством України,

---

[2]http://dei.gov.ua/2012-01-22-11-53-44/2012-01-22-11-47-42/ostanni-novini/2833-ekologi-vizmut-aktivnu-uchast-u-provedenni-obliku-mislivskikh-tvarin.html

Держлісагентством України.[3] Цю проблему органи державної влади повинні не лише активно декларувати, але й активно реалізовувати. Слід відмітити, що органи державної влади набрали на себе стільки повноважень, що вже й не встигають вчасно обробляти інформацію та приймати відповідні рішення, зокрема, й щодо визначення лімітів добування дичини. Так, відповідно до статті 19 (про строки полювання) мисливський сезон на самця козулі починається з 1 травня. Аналіз виходу наказів щодо затвердження лімітів добування свідчить, що вони виходять значно пізніше, так як для цього необхідно позбирати візи (Мінагропрому, Держкомлісгоспу, Мінекології, облдержадміністрації). Так, у 2008 році Наказ № 235 «Про затвердження Лімітів добування (відстрілу, відлову) диких парнокопитих та хутрових звірів у сезон полювання 2008/2009 років» вийшов 6 травня, зареєстрований у Міністерстві юстиції 16 травня, опубліковано 6 червня; у 2009 р. Наказ № 199, вийшов 29 квітня, зареєстрований у Міністерстві юстиції 6 травня, опублікований 18 травня; 2010 р. – Наказ № 179 вийшов 26 квітня, зареєстрований у Міністерстві юстиції 14 травня, опублікований 28 травня; 2011 р. – Наказ № 128 вийшов 21 квітня, зареєстрований у Міністерстві юстиції 21 квітня, опублікований 29 квітня; 2012 р. – Наказ № 230 вийшов 11 квітня, зареєстрований у Міністерстві юстиції 27 квітня, опубліковано 14 травня; 2014 р. – Наказ № 137 вийшов 16 квітня, зареєстрований у Міністерстві юстиції 18 квітня, опублікований 8 травня; 2015 р. – Наказ № 172 вийшов 5 травня, зареєстрований у Міністерстві юстиції 21 травня, опублікований 5 червня.

Тож, як показав аналіз наказів, затверджені ліміти добування вступили в дію, за винятком одного 2013 р., лише після 1 травня, тобто, через бюрократичну тяганину термін відкриття полювання у період 2008-2015 років щоразу переносився.

Цьогоріч до процесу визначення лімітів добування дичини має намір долучитись ще й Державна екологічна інспекція, що, на мою думку, не буде сприяти оперативності вирішення.

---

[3] http://dei.gov.ua/2012-01-22-11-53-44/2012-01-22-11-47-42/ostanni-novini/2898-andrij-zajika-chim-shvidshe-mi-reformuemo-prirodookhoronnu-galuz-tim-shvidshe-pozbudemos-koruptsijnikh-proyaviv-u-tsij-sferi.html

Користувачі мисливських угідь несуть фінансові втрати через неможливість вчасно відкрити сезон полювання.

До слова, аналогічно до проекту концепції реформування Державної екологічної інспекції України експерти міжнародної програми ФЛЕГ–2, аналізуючи законодавчу базу мисливського господарства України та розробляючи покращені пропозиції сталого розвитку галузі, також відзначали міжгалузеве дублювання функцій державного контролю у галузі мисливського господарства. Відзначалось, що низка нормативно-правових актів у галузі мисливського господарства дає підстави стверджувати, що перелік питань для здійснення Державним агентством лісових ресурсів України та його територіальними органами планових заходів державного нагляду (контролю) за дотриманням вимог законодавства у галузі мисливського господарства та полювання дублюється з Мінекології у 29 позиціях. Однією із 29 дублюючих позицій є проведення первинного обліку чисельності і добування мисливських тварин. Учасники програми дійшли до узгодженої позиції, що такий стан речей зумовлює велику кількість перевірок ведення мисливського господарства хаотичного характеру, які не сприяють виявленню та усуненню недоліків.

У рамках програми ФЛЕГ–2 проведено аналіз законодавчої бази і практики ведення мисливського господарства деяких країн Європейського Союзу. Виявлено, що у наших сусідів, які у сотні разів більше добувають дичини, механізм державного регулювання при визначенні чисельності дичини та лімітів добування приймається лише одним органом державної влади, до того ж не на центральному, а місцевому рівні.

Так, у Польщі ліміти добування формують мисливські господарства та затверджуються надлісничим – аналог нашого директора держлісгоспу, та старостою гміни (головою сільської ради), на якій знаходяться угіддя. Лише у випадку, якщо облік дичини викликає сумнів, то лише держлісгосп уповноважений провести власними силами повторний облік. В Угорщині повноваження щодо обліку дичини покладені виключно на єгерів мисливських господарств. Результати обліку та ліміт добування затверджується відділом мисливського господарства обласних управлінь. За невиконання ліміту добування передбачається покарання господарства у вигляді штрафу. На мою думку, найоптимальнішим показником

визначення чисельності дичини користуються у Словачині, де відповідно до кількості добутої дичини визначають рівень її щільності.

Учасники програми ФЛЕГ-2 дійшли висновку, що для ефективного ведення мисливського господарства необхідно врахувати досвід наших європейських сусідів, а саме: функції затвердження обліку дичини та лімітів добування передати на рівень місцевих громад.

Аналогічну позицію щодо децентралізації владних повноважень займають всі гілки Української влади. Органи державної влади приймають різноманітні концепції, програми реформування галузі тощо, які здебільшого відіграють пропагандистську роль для чинної влади. Основною причиною відсутності реформ є те, що особи, наділені компетенцією їх реалізації, мають пікові інтереси і не зацікавлені у втіленні реформу у життя.

Проців О.Р. Облік дичини. Жити стає все краще …/ Олег Проців / Полювання та риболовля. – 2016. – № 4 (174) квітень. – С. 5.